

Course of study (code) / Назва дисципліни (шифр)	Страховий менеджмент (EI0721MSMEN)
Academic year / Навчальний рік - Семестр	2022/2023 –1 семестр
Course of study / Назва спеціальності	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Educational program / Освітня програма	«Фінанси, банківська справа та страхування» Другий (магістерський) рівень – 4 ECTS
Education - ECTS / Рівень – Кредити Status / Статус	Обов'язкова Українська
Author / Укладач	Супрун Наталія Вікторівна, кандидат економічних наук, Державний університет економіки і технологій e-mail: suprun_nv@duet.edu.ua , http://orcid.org/0000-0001-5805-6339
Консультації	чт, 15.20-16.00

A. OBJECTIVE OF THE SUBJECT / МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни “Страховий менеджмент” є отримання знань і навичок з формування і реалізації управлінських рішень з питань організації і управління страховим бізнесом, ефективним використанням наявних ресурсів страхових компаній, оптимізації фінансових потоків страховиків і забезпеченні на базі цього поєднання ефективного страхового захисту клієнтів страховиків і зростання добробуту власників страхових компаній. Завдання дисципліни полягають у формуванні у студентів розуміння специфіки страхової діяльності та її впливу на усі сторони організації страхового бізнесу, отриманні студентами необхідних знань для прийняття практичних рішень з питань управління фінансами страховиків, оцінки ризиків при прийнятті їх на страхування, формування перестрахової політики; забезпечення фінансової надійності страховка в усіх аспектах.

B. SUBJECT PROGRAM / ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Організація та управління страховим бізнесом

Тема 1. Зміст страхового менеджменту, його складові та етапи розвитку

В темі визначається предмет і завдання дисципліни “Страховий менеджмент”, надається розширений огляд компетенцій майбутніх фахівців. Особлива увага приділяється особливостям страхування як виду економічної діяльності, функціонуванню інфраструктури страхового ринку на сучасному етапі його розвитку, надається класифікація страхових організацій в розрізі економічної діяльності та організаційно-правових форм. Визначаються завдання з розвитку і удосконалення страхового менеджменту в Україні.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією

Розкривається склад і оцінка наявного ресурсного потенціалу страховика та надається методика оцінки ефективності його використання. Визначаються умови створення та реєстрації страхових організацій в Україні, розглядаються типи організаційних структур управління страховою організацією. Розглядаються методи вибору ефективної структури управління з врахуванням цілей розвитку компанії. Визначаються основи кадрової політики та системи мотивації персоналу страховиків.

Тема 3. Стратегія управління страховою організацією

Визначаються засади стратегічного менеджменту в страхових компаніях та зміст основних елементів формування їх ринкової і фінансової стратегії. Розглядається стратегічне управління страховою компанією як цілісна система. Розкривається зміст стратегічного планування в страхових компаніях та основні його етапи. Розглядаються нові технології стратегічного управління страховими компаніями (на основі збалансованої системи показників та відокремлення внутрішніх бізнес-процесів). Приділяється увага розвитку систем якості як елементу стратегічного управління. Визначається і оцінюється процес реорганізації страховиків як інструмент досягнення стратегічних цілей.

Тема 4. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі

Розкриваються особливості маркетингової діяльності в страхових компаніях та основні поняття страхового маркетингу. Розглядаються маркетингові дослідження страховика: завдання, види та форми, діяльність страховика з розробки і просування нових видів страхових послуг. Визначаються засади управління рекламною діяльністю страхової компанії та засади побудови ефективної системи продажу страхових послуг. Оцінюється ефективність різних збутових каналів щодо реалізації страхових послуг та мотивації осіб, які їх реалізують. Вивчається управління відносинами страховика зі страховими посередниками. Розглядаються переваги і недоліки Bancainurance як специфічного каналу реалізації страхових послуг.

Тема 5. Управління відбором ризиків на страхування

Визначається економічний зміст ризиків та надається їх класифікація. Формується уява про процес оцінки ризиків при прийнятті їх на страхування (андеррайтинг) та основу і організацію актуарних розрахунків. Вивчається процес укладення договорів страхування та контроль за їх виконанням.

Тема 6. Врегулювання страхових претензій

Надається визначення страхової претензії, служби врегулювання страхових претензій та її завдань, визначається місце служби врегулювання страхових претензій в діяльності страхових компаній. Визначається процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Вивчається специфіка врегулювання страхових претензій з перестраховиками. Вказується на особливості врегулювання збитків у різних видах страхування. Розглядається специфіка врегулювання страхових претензій за договорами, які передбачають асистанс-допомогу.

Змістовий модуль 2. Фінансове управління в страхових компаніях

Тема 7. Управління фінансовими результатами страхових компаній

Визначається склад доходів страхової компанії від страхової, інвестиційної та іншої господарської діяльності, розглядаються особливості їх формування та формалізований підхід до розрахунку. Визначається склад витрат страхової компанії від страхової та іншої діяльності. Аналізується методика визначення прибутку від страхової діяльності з врахуванням усіх складових доходів і витрат, акцентується увага на специфіці формування прибутку у компаній, що здійснюють ризикове страхування і страхування життя. Характеризується інвестиційна політика страхових компаній, які здійснюють ризикове страхування і страхування життя. Оцінюється специфіка оподаткування страхових компаній та її вплив на процес формування фінансових результатів.

Тема 8. Управління платоспроможністю страхових компаній

Надається визначення платоспроможності страхової компанії та розглядається економічний зміст цього поняття. Наводяться формалізовані підходи до оцінки платоспроможності страховиків відповідно до вимог українського законодавства та законодавства країн ЄС, проводиться порівняльний аналіз систем платоспроможності. Характеризуються інші підходи до визначення платоспроможності страховиків (достатність капіталу, якість та структура активів, співвідношення між активами і пасивами, ліквідність страхової компанії).

Тема 9. Управління фінансовою надійністю страхової компанії

Надається визначення поняття фінансова надійність страховика та розглядаються основні його складові. Проводиться детальний аналіз таких складових забезпечення фінансової надійності страхової компанії як: управління страховим портфелем; формуванням страхових резервів; розміщенням власних коштів і коштів страхових резервів; проведенням перестрахових операцій. Акцентується увага на відмінності підходів щодо забезпечення фінансової надійності в компаніях, які здійснюють страхування життя і ризикове страхування. Визначаються проблеми забезпечення якісного перестрахового захисту. Надається критична оцінка діючої системи формування страхових резервів і контролю за їх розміщенням.

Тема 10. Антикризове управління страховою компанією

Розкриття сутності, причин і наслідків фінансової кризи в страховій компанії. Порівняння механізму кризи в страховій компанії порівняно з підприємствами інших видів економічної діяльності. Аналіз законодавчих вимог щодо проведення реорганізації, санації і ліквідації страхових компаній у відповідності з вимогами діючого страхового законодавства і законодавства про банкрутство. Зміст державного контролю за платоспроможністю страхових компаній та оцінка наявного для цього інструментарію. Оцінка ефективності державного нагляду за платоспроможністю страхових компаній. Економічна сутність і особливості проведення санації в страхових компаніях.

C. LIST OF COMPETENCIES AND STUDIES TARGETED RESULTS / ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	(ЗК1) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. (ЗК3) Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. (ЗК4) Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. (ЗК5) Здатність приймати обґрунтовані рішення. (ЗК6) Навички міжособистісної взаємодії. (ЗК7) Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. (ЗК10) Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	(СК1) Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. (СК3) Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. (СК6) Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування. (СК7) Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування. (СК8) Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування. (СК10) Здатність виконувати наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування з урахуванням поставлених завдань та наявних обмежень.
Програмні результати навчання (ПРН)	(ПРН4) Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

SYLLABUS / РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(ПР08) Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.
(ПР09) Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
(ПР11) Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
(ПР12) Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

D. SEMESTER PLAN / СЕМЕСТРОВИЙ ПЛАН

Тиждень/ Дата	Тема	Форма діяльності (заняття), години, формат	Завдання для СРС (література, ресурси в інтернеті, презентація, відеокурси)
Тиждень 1	<i>Тема 1. Зміст страхового менеджменту, його складові та етапи розвитку</i>	Лекція, (2 год), F2F	Опрацювання літератури: основна 2, 4, 5 додаткова 3, 4, 8
Тиждень 2	<i>Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією</i>	Практичне заняття, (2 год), F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення: 1. В чому полягає необхідність вивчення курсу “Страховий менеджмент” фахівцями фінансового профілю? 2. Що є об’єктом і предметом курсу “Страховий менеджмент”? 3. Які знання є базою для засвоєння курсу “Страховий менеджмент”? 4. Надати визначення страхового менеджменту. 5. Назвати основні особливості організації страхування як виду підприємницької діяльності. 6. Яке протиріччя виникає між страхуванням як елементом захисту суспільства та страхуванням як видом підприємницької діяльності, та в який спосіб воно розв’язується? 7. Охарактеризувати кожну відмінність в організації страхування як виду підприємницької діяльності. 8. Охарактеризувати відмінності в організації фінансів страховика. 9. Назвати ознаки глобалізаційних процесів в світі. 10. Охарактеризувати вплив глобалізації на комерційне страхування. 11. У зв’язку з чим Україна донедавна знаходилася осторонь світового страхового господарства? 12. Які зміни в комерційному страхуванні варто очікувати після трансформації України до Світової організації торгівлі? 13. Які зміни відбуваються після трансформації національного страхового ринку у світовий? 14. Надати визначення страхового ринку та назвати основних його учасників? 15. Що собою представляє інфраструктура страхового ринку? 16. Назвати і охарактеризувати основні проблеми щодо функціонування інфраструктури страхового ринку України? 17. Відповідно до яких ознак можна класифікувати діючі в Україні страхові компанії? 18. Назвати і охарактеризувати існуючі класифікації видів страхування відповідно до діючого законодавства. 19. Назвати і охарактеризувати існуючі класифікації видів страхування відповідно до ситуації на страховому ринку України. 20. Охарактеризувати кептивні страхові компанії та компанії, які засновувалися для проведення операцій “псевдострахування”.
Тиждень 2	1. Предмет і завдання дисципліни «Страховий менеджмент» 2. Особливості страхування як підприємницької діяльності в умовах глобальної економіки 3. Інфраструктура страхового ринку України та особливості його розвитку на сучасному етапі 4. Завдання з розвитку і удосконалення страхового менеджменту в Україні 5. Склад і оцінка наявного ресурсного потенціалу страховика та ефективності його використання 6. Умови створення, реєстрації страхових компаній та організація управління ними 7. Особливості кадрового забезпечення страхових компаній та системи мотивації персоналу страховиків		

			<p>21. В чому полягає слабкість існуючої системи страхового менеджменту в Україні?</p> <p>22. Які існують напрямки удосконалення існуючої системи страхового менеджменту з боку держави?</p> <p>23. Які існують напрямки удосконалення існуючої системи страхового менеджменту з боку приватних страховиків?</p> <p>24. Охарактеризувати склад основних ресурсів страховика.</p> <p>25. Які завдання стоять перед менеджментом страховика в управлінні фінансовими ресурсами?</p> <p>26. Які завдання стоять перед менеджментом страховика в управлінні трудовими ресурсами?</p> <p>27. Що виступає критерієм оцінки використання будь-якого ресурсу страхової компанії?</p> <p>28. Які основні вимоги ставляться до створення страхових компаній?</p> <p>29. В чому полягає відмінність між філіями і представництвами страхових компаній?</p> <p>30. Що собою представляють агентства страхових компаній?</p> <p>31. Охарактеризувати принципи управління страховою компанією.</p> <p>32. На яких засадах будуються відносини страховика з його структурними підрозділами?</p> <p>33. Чому гроші поступово перестають бути головним стимулом для роботи при переході від індустріальної економіки до економіки знань?</p> <p>34. Які фактори заохочення (матеріальні чи нематеріальні) є в середньому більш визначальними в українських умовах?</p> <p>35. Охарактеризувати етапи удосконалення організаційної структури страхової компанії.</p>
Тиждень 3	<p><i>Тема 3. Стратегія управління страховою організацією</i></p> <p>1. Зміст, складові та система стратегічного управління страховою організацією</p>	Лекція (2 год) F2F	Опрацювання літератури: основна 2, 3, 4, 5 додаткова 1, 4, 14
Тиждень 3	<p>2. Процес стратегічного планування в страховій компанії з врахуванням чинників зовнішнього економічного середовища</p> <p>3. Впровадження в діяльність українських страхових компаній управління на основі збалансованої системи показників</p> <p>4. Внутрішні бізнес-процеси як елемент стратегічного управління страховою компанією</p>	Практичне заняття (2 год) F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення: 1. Яка концепція покладена до обґрунтування необхідності формування стратегії страхової компанії і розробки стратегічного плану її діяльності? 2. Дати визначення стратегії в управлінні страховою компанією. 3. Що собою представляє стратегічний фактор конкурентної переваги фірми? 4. Навести приклади стратегічних факторів конкурентної переваги фірми на макро- і мікро рівнях. 5. Охарактеризувати кожен складову системи стратегічного управління страховою компанією. 6. Що собою представляє місія страхової компанії? 7. Що собою представляє і з яких елементів складається бачення розвитку страхової компанії? 8. Якими можуть бути стратегічні цілі страхової компанії? 9. Якими фінансовими показниками можуть вимірюватися результати досягнення стратегічних цілей? 10. В чому полягає основний зміст збалансованої системи показників і яку роль вона може відігравати в стратегічному управлінні страховою компанією? 11. Які критичні зауваження можна поставити до збалансованої системи показників? 12. Чому збалансована система показників найкраще може застосовуватися саме в фінансових установах (в тому числі в страхових компаніях)? 13. Охарактеризувати кожен з принципів управління страховою компанією на основі збалансованої системи показників.

			14. Охарактеризувати напрямки реалізації фінансової складової бізнес-стратегії для типової страхової компанії.
Тиждень 4	<i>Тема 4. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі</i> 1. Задачі, функції та особливості організації маркетингової діяльності в страховій компанії	Лекція (2 год) F2F	Опрацювання літератури: основна 2, 3, 4, 5 додаткова 1, 13, 14
Тиждень 4	2. Система розробки та продажу страхових послуг 3. Управління рекламною діяльністю страхової компанії 4. Управління відносинами страховика зі страховими посередниками 5. Зміст Bancainssurance, історія та причини виникнення 6. Переваги застосування Bancainssurance при реалізації страхових послуг 7. Недоліки застосування Bancainssurance при реалізації страхових послуг 8. Комплексне управління страховими послугами (ефективний маркетинг) 9. Багаторівневий маркетинг (MLM – multi-level marketing) в реалізації страхових послуг	Практичне заняття (2 год) F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення: 1. Визначити зміст маркетингу в страховій компанії. 2. Вказати мету та особливості організації маркетингу страховика, з чого вони витікають? 3. Охарактеризувати стратегічний, оперативний та організаційний маркетинг. 4. Як можна структурувати маркетингову політику страхової компанії? 5. Що собою представляє страхове поле? 6. Охарактеризувати етапи проведення маркетингового дослідження. 7. В яких напрямках може проводитися маркетингове дослідження? 8. Вказати і охарактеризувати причини виникнення і поширення Bancainssurance 9. Якими є переваги застосування Bancainssurance для страхової компанії і для банку? 10. В яких формах може здійснюватися співпраця між банками і страховими компаніями? 11. Які недоліки містить в собі Bancainssurance як канал реалізації страхових послуг? 12. Які недоліки можна вважати головними, а які другорядними? 13. Які недоліки Bancainssurance як каналу реалізації страхових послуг притаманні саме Україні?
Тиждень 5	<i>Тема 5. Управління відбором ризиків на страхування</i> <i>Тема 6. Врегулювання страхових претензій</i>	Лекція (2 год) F2F	Опрацювання літератури: основна 1, 4, 5 додаткова 1, 3, 8
Тиждень 6	1. Поняття ризиків в страхуванні та їх класифікація 2. Оцінка ризиків при прийнятті їх на страхування (андеррайтинг) 3. Основи і організація актуарних розрахунків, основні показники 4. Укладення страхових договорів та контроль за їх виконанням 5. Служба врегулювання претензій, її завдання та місце в страховій компанії 6. Врегулювання страхових претензій з перестраховиками 7. Врегулювання страхових претензій за договорами, які передбачають асистианс-допомогу	Практичне заняття (2 год) F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення: 1. Розкрити зміст понять: невизначеність; математична імовірність; статистична імовірність; експертна імовірність; ризик. 2. Яким чином ризики класифікують за їх величиною? 3. Що собою представляють антропогенні ризики? Навести приклад. 4. Що собою представляють природні ризики? Навести приклад. 5. Чи може мати місце ситуація поєднання природного та антропогенного ризиків? 6. В чому полягає відмінність між чистими і спекулятивними ризиками? 7. Чи підлягають спекулятивні ризики страхуванню? 8. Надати визначення актуарних розрахунків і вказати мету їх проведення. 9. Що собою представляє актуарна калькуляція? 10. Вказати на особливості, які необхідно враховувати при проведенні актуарних розрахунків. 11. Назвати завдання проведення актуарних розрахунків. 12. Чи може страхова угода бути укладеною в усній формі? 13. Які види страхових угод існують? 14. В яких випадках страхова угода може вважатися недійсною? 15. Охарактеризувати кожний етап у виплаті страхового відшкодування? 16. Що собою представляє страхова претензія. Чи завжди наявність страхової претензії є підставою для виплати страхового відшкодування? 17. Яка мета діяльності служби врегулювання страхових претензій і яким є склад її працівників? 18. Які завдання ставляться перед службою врегулювання

SYLLABUS / РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

			<p>страхових претензій? 19. Що є результатом роботи служби врегулювання страхових претензій? 20. Які обставини з'ясовуються при проведенні страхових розслідувань? 21. Чи залежить страхове розслідування від виду страхування? 22. Охарактеризувати норми Закону України "Про страхування", які регулюють відносини при врегулюванні страхових претензій. 23. Які вимоги ставляться цедентом до цесіонарія з точки зору врегулювання страхових претензій? 24. Охарактеризувати етапи врегулювання страхової претензії між перестраховальником і перестраховиком? 25. В чому полягає основна проблема щодо врегулювання страхових претензій між перестраховальником і перестраховиком і якими є шляхи її вирішення?</p>
Тиждень 7	<p><i>Тема 7. Управління фінансовими результатами страхових компаній</i></p> <p>1. Склад доходів і витрат страхової компанії</p>	<p>Лекція (2 год) F2F</p>	<p>Опрацювання літератури: основна 4, 5 додаткова 2, 6, 11, 13</p>
Тиждень 7	<p>2. Формування прибутку від страхової діяльності</p> <p>3. Формування прибутку страховика від інвестиційної діяльності</p> <p>4. Оподаткування страховиків податком на прибуток</p> <p>5. Використання методу "директ-костинг" для управління фінансовими результатами страхової компанії</p>	<p>Практичне заняття (2 год) F2F</p>	<p>Питання для самостійної підготовки та обговорення</p> <p>1. Охарактеризувати склад доходів страховика</p> <p>2. В який спосіб формується дохід від страхової діяльності?</p> <p>3. Яка складова доходу є первинною?</p> <p>4. Охарактеризувати можливі стратегії управління доходом страхової компанії.</p> <p>5. Охарактеризувати витрати страховика за основними групами.</p> <p>6. Яке співвідношення між витратами страховика може вважатися оптимальним?</p> <p>7. Які особливості формування страхових тарифів в обов'язкових видах страхування?</p> <p>8. Як групуються витрати при обчисленні прибутку від страхової діяльності?</p> <p>9. Яким чином формується прибуток від страхової діяльності страховика?</p> <p>10. В чому полягає особливість формування прибутку від страхової діяльності?</p> <p>11. Що собою представляє зароблена премія і в який спосіб вона обраховується?</p> <p>12. Якщо страховий і фінансовий ринки є розвиненими, яка частка прибутку страховика має бути більшою?</p> <p>13. Охарактеризуйте загальні етапи інвестиційного процесу страхової компанії.</p> <p>14. Які відмінності мають бути у інвестиційних портфелях компаній, що здійснюють ризикове страхування, та тих, що здійснюють страхування життя?</p> <p>15. Які існують особливості оподаткування страхових компаній?</p> <p>16. Яким чином оподатковується податок на прибуток страхової компанії?</p> <p>17. Чи є існуючий порядок оподаткування фінансового результату страховиків правильним?</p>
Тиждень 8	<p><i>Тема 8. Управління платоспроможністю страхових компаній</i></p>	<p>Лекція (4 год) F2F</p>	<p>Опрацювання літератури: основна 2, 3, 4, 5 додаткова 3, 6, 7, 11, 13</p>
Тиждень 9	<p>1. Платоспроможність страхової компанії та вимоги до її забезпечення в</p>		

Тиждень 8 Тиждень 9	Україні і країнах ЄС 2. Управління активами як засіб підтримки платоспроможності страхової компанії. 3. Впровадження в діяльність українських страховиків нових підходів до управління платоспроможністю.	Практичне заняття (4 год) F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення 1. Надати визначення платоспроможності страхової компанії. 2. Чим відрізняється поняття ліквідності від поняття платоспроможності страховика? 3. Що може загрожувати ліквідності страхової компанії? 4. Які дії може проводити страхова компанія у випадку виникнення загрози її ліквідності? 5. Які труднощі можуть виникати у страхової компанії в управлінні ліквідністю, зважаючи на реалії розвитку вітчизняного страхового ринку? 6. Які вимоги до забезпечення платоспроможності страховиків ставляться в Україні? 7. Що собою представляють вільні резерви страховика? 8. Що собою представляють нетто-активи і в який спосіб вони розраховуються? 9. Які вимоги до статутних капіталів страховиків передбачає діюче законодавство? 10. Яким чином розраховується нормативний запас платоспроможності в Україні і в країнах ЄС. Проведіть порівняння. 11. Опишіть алгоритм проведення оцінки платоспроможності страховиків відповідно до норм діючого законодавства. 12. Охарактеризуйте методику оцінки платоспроможності з використанням показника реальної вартості активів.
Тиждень 10 Тиждень 11	<i>Тема 9. Управління фінансовою надійністю страхової компанії</i> 1. Визначення фінансової надійності страхової компанії та фактори, що її забезпечують	Лекція (4 год) F2F	Опрацювання літератури: основна 1, 2, 3, 4, 5 додаткова 2, 6, 7, 11, 13
Тиждень 10 Тиждень 11	2. Управління страховим портфелем страхової компанії 3. Економічна сутність страхових резервів 4. Управління формуванням обов'язкових резервів з ризикових видів страхування 5. Управління формуванням додаткових резервів з ризикових видів страхування 6. Формування резервів зі страхування життя 7. Управління розміщенням страхових резервів 8. Управління перестраховими операціями	Практичне заняття (4 год) F2F	Питання для самостійної підготовки та обговорення 1. Надати визначення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії? 2. Чим відрізняється поняття "фінансова стійкість" від поняття "платоспроможність" страхової компанії? 3. Охарактеризуйте кожен з факторів забезпечення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії. 4. В чому полягає мета державного нагляду за фінансовою стійкістю, і в який спосіб він здійснюється? 5. Надати визначення страхового портфелю. 6. Що на практиці розуміють під збалансованим страховим портфелем? 7. Яким чином в страховому портфелі поєднуються ризик і доходність? 8. Виходячи з наявних знань і власного бачення охарактеризуйте кожну з задач управління страховим портфелем 9. Надати визначення страхових резервів. 10. Які фактори впливають на формування страховиком своїх резервів? 11. Охарактеризуйте вплив кожного фактору на формування страхових резервів з врахуванням українських реалій розвитку економіки і страхового ринку 12. Що собою представляють технічні резерви? 13. Охарактеризуйте резерв незароблених премій та метод його розрахунку в Україні. 14. Охарактеризуйте кожний вид додаткового технічного резерву. 15. Чому резерви зі страхування життя і з ризикових видів страхування обраховуються по різному? 16. Які існують резерви страхування життя та яким є їх економічний зміст? 17. Які фактори впливають на розмір математичних резервів страховика. Охарактеризуйте їх з врахуванням ситуації в економіці України та на вітчизняному

			<p>фінансовому ринку.</p> <p>18. Яких принципів має дотримуватися менеджмент страхової компанії при управлінні розміщенням коштів страхових резервів?</p> <p>19. Охарактеризуйте кожен з принципів розміщення коштів страховика.</p> <p>20. Яку політику розміщення коштів страхових резервів має використовувати страхова компанія, яка займається ризиковим страхуванням?</p> <p>21. Яку політику розміщення коштів страхових резервів має використовувати страхова компанія, яка займається страхуванням життя?</p> <p>22. Які операції з розміщення коштів страхових резервів дозволені компаніям, які займаються страхуванням життя та недозволені тим, які займаються ризиковим страхуванням?</p> <p>23. Надати визначення перестраховання і вказати його основне призначення.</p> <p>24. Вказати на основні ризики, від яких перестраховик захищає перестраховальника</p> <p>25. Що собою представляє вхідне і вихідне перестраховання?</p> <p>26. Розкрити сутність факультативного і облігаторного перестраховання.</p> <p>27. Розкрити зміст і вказати на принципи використання пропорційного і непропорційного перестраховання.</p>
Тиждень 12	<i>Тема 10. Антикризове управління страховою компанією</i>	Лекція (2 год) F2F	Опрацювання літератури: основна 1,4, 5 додаткова 3, 5, 8, 11
Тиждень 12	1. Сутність, причини і наслідки фінансової кризи в страховій компанії 2. Процес реорганізації, санації і ліквідації страхової компанії 3. Державний контроль за платоспроможністю страхової компанії, засоби впливу і реагування на фінансові порушення страховиків 4. Організація антикризового управління в страхових компаніях	Практичне заняття (2 год) F2F	На даному занятті передбачається проведення ділової гри. Викладач роздає цифровий матеріал (фінансові звіти компаній) і надає певні вказівки. Студентам необхідно визначити: 1. Чи мають місце в даній компанії ознаки фінансової кризи? 2. Якщо мають, то який ступінь фінансової небезпечності. 3. Необхідно визначити слабкі і сильні місця в діяльності компанії (SWOT – аналіз). 4. Необхідно скласти укрупнений план виходу з фінансової кризи (з врахуванням ситуації на страховому ринку і діючого страхового, фінансового і податкового законодавства).

E. BASIC LITERATURE (OBLIGATORY TEXTBOOKS) / ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА (ОБОВ'ЯЗКОВІ ПІДРУЧНИКИ)

1. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 171 с.
2. Сокиринська І.Г., Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент: навч. посібник Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 300 с. URL : https://nmetau.edu.ua/file/sokirinska_strahoviy_menedzhment.pdf
3. Стратегічне управління страховою компанією: Кол. моногр. / В.М. Фурман, О.Ф. Філонюк, М.П. Ніколенко, О.І. Барановський та ін.; Наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук В.М. Фурман. К.: КНЕУ, 2008. 440 с.
4. Страховий менеджмент: підручник / С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. К.: КНЕУ, 2011. 333с.
5. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент: Навч. посібник. Львів: Магнолія 2006, 2011. 301 с.

F. COMPLEMENTARY LITERATURE / ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Козьменко О.В., Лысенко В.С. Практикум по страховому маркетингу: навчальний посібник. Суми :Університетська книга, 2014. – 224 с.
2. Олійник В. М. Економіко-математичне моделювання в розвитку страхування та управлінні страховими тарифами : монографія. Суми : Університетська книга, 2014. 366 с.
3. Піратовський Г.Л. Страховий бізнес: управління розвитком. Монографія. К. : Київ нац. торг.-економ. університет, 2006. 254 с.
4. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія [Текст] / О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва, В.В. Роєнко, О.М. Пахненко та ін. Суми: Університетська книга, 2011. 388 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

5. Методичні рекомендації щодо загальних підходів до застосування страховиками стрес-тестів: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 05.12.2006 № 6496. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6496486-06#Text>
6. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. Розпорядження Національної комісії що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг в Україні №850 від 07.06.2018. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18>
7. Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. Розпорядження Національної комісії що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг в Україні №396 від 23.02.2016. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0417-16>
8. Про страхування : Закон України від 07.03.96р. № 85/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
9. Сайт Європейської страхової та перестрахової федерації. URL : <http://www.cea.eu>
10. Сайт Ліги страхових організацій України. URL : www.uainsur.com
11. Сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
12. Сайт Української федерації ubezpieczenia. URL : <http://www.ufu.org.ua/ua>
13. Слободянюк О. В. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий : методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» / О. В. Слободянюк, В. О. Котлубай, Г. А. Отливанська. Одеса : НУ «ОЮА», 2021. 106 с.
14. Український сервер "Top Insurance". URL : <http://www.insurancetop.com>

G. THE MOST IMPORTANT PUBLICATIONS OF THE AUTHOR(S) CONCERNING PROPOSED CLASSES / ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕМАТИКОЮ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗАНЬ

1. Зінченко О. А., Супрун А. А., Супрун Н. В. Інвестиційні можливості страхових компаній на сучасному етапі. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2018. Том 23. Випуск 3(68). 176 с. С. 154-159. URL : http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_ekonom_3_68.pdf ISSN 2304-0920 (Index Copernicus).
2. Зінченко О. А., Супрун А. А., Супрун Н. В. Функціонування страхового ринку в умовах системної кризи української економіки. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал «Економіка. Фінанси. Право.». № 10/1'2018. 48 с. С. 4-8. URL : <http://efp.in.ua/uk/journal-item/237> ISSN 2409-1944 (Index Copernicus).
3. Зінченко О. А., Супрун Н. В. Вплив факторів фінансово-економічного середовища на формування капіталу страхових компаній. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. № 4. С. 222-226 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_4_40 DOI: 10.31891/2307-5740-2018-260-4-222-225 ISSN: 2307-5740 (Index Copernicus).
4. Супрун А. А., Супрун Н.В. Достатність капіталу як елемент антикризового фінансового управління страховою компанією /., Супрун Н.В. // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка» : Науковий журнал. Одеса: Видавництво «ФОП Головка О.А.», 2015. Том. 20. Випуск 2/2. С. 143-147
5. Супрун Н. В., Петрішина Т. О. Проблеми впровадження системи Solvency II в діяльність українських страхових компаній. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Випуск 22. Частина 3. 2018. С. 77-81 http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/21.pdf ISSN: 2413-9971 (Index Copernicus).
6. Супрун Н.В. Використання сучасних інформаційних технологій в страхуванні. *Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку України: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Ужгород, 9-10 грудня 2016 р.) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько, А. Кгунські. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 172 с. С. 156-159
7. Супрун Н.В. Проблеми оцінки достатності капіталу страхових компаній. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник [за ред. І.Г.Ткачук.]. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. Вип. 8. Т. 1. С. 79-89
8. Супрун Н.В. Процес капіталізації українських страхових компаній. Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. К. : КНЕУ, 2012. С. 285-292.

H. SIGNS OF REQUIRED PREREQUISITES / ПЕРЕЛІК ПОТРІБНИХ ПЕРЕДУМОВ

Дисципліни, які є необхідними передумовами для вивчення зазначеного курсу: «Страхування», «Страхові послуги», «Фінанси страхових організацій», «Фінансовий аналіз», «Маркетинг», «Менеджмент».

I. SCOPE AND TYPE / КІЛЬКІСТЬ ВІДВЕДЕНИХ ГОДИН ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЬ

	Денна	Заочна
Лекції	16	8
Практичні (лабораторні)	16	6
Самостійна робота студента (СРС)	88	106
Індивідуально-консультативна робота (ІКР)	–	–
Курсова робота	–	–

J. CURRENT AND FINAL EVALUATION / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ		
	Денна	Заочна
Поточний контроль, в т.ч.:		
оцінювання під час аудиторних занять	60	60
виконання контрольних (модульних) робіт	20	-
виконання і захист завдань самостійної роботи	10	30
науково-дослідницька робота	10	10
Разом /Підсумковий контроль (ПМК)	100	100

Шкала балів	Оцінка за 4-бальною шкалою	Шкала ECTS
90 – 100	Відмінно	A
80 – 89	Добре	B
70 – 79		C
66 – 69	Задовільно	D
60 – 65		E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання екзамену (заліку)	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі додаткової індивідуально-консультативної роботи	F

K. CODE OF CONDUCT OF THE COURSE / КОДЕКС ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є виконання наступних обов'язків:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття (як лекційні, так і практичні), в разі хвороби мати довідку або її ксерокопію;
- самостійно опрацьовувати весь лекційний матеріал та ресурси для самостійної роботи;
- конструктивно підтримувати зворотній зв'язок з викладачем на всіх етапах проходження курсу (особливо під час виконання індивідуальної роботи);
- своєчасно і самостійно виконувати всі передбачені програмою завдання для практичних занять та індивідуальної роботи;
- брати очну участь у контрольних заходах;
- будь-яке відтворення результатів чужої праці (включаючи практичну роботу над командним проектом), в тому числі використання завантажених з Інтернету матеріалів, як власних результатів, кваліфікується, як порушення норм і правил академічної доброчесності, та передбачає притягнення до відповідальності у порядку, визначеному чинним законодавством.

L. METHODS OF CONDUCTING / МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- стандартизовані тести
- кейси
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень
- студентські презентації та виступи на наукових заходах
- есе
- практичні заняття

M. TOOLS, EQUIPMENT AND SOFTWARE / ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНЕННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний клас з ПК, цифровий проектор.
Zoom – хмарна платформа для відео і аудіо конференцій та вебінарів.

N. STUDENT RESOURCES, MOOC PLATFORMS / ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА ВІДКРИТІ ДИСТАНЦІЙНІ ОНЛАЙН КУРСИ

Студентам пропонується доступ до навчальних матеріалів дисципліни - moodle.kneu.dp.ua

[Coursera](#) – безкоштовні онлайн-курси з різних дисциплін, у разі успішного закінчення яких користувач отримує сертифікат про проходження курсу.

[EdX](#) – онлайн-курси від закладів вищої освіти.

[Prometheus](#) — український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів.

O. FEEDBACK/ ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

Електронні листи є найкращим способом зв'язатися з керівником курсу, і, будь ласка, додайте шифр групи в темі листа. Якщо Ви надішлете мені електронне повідомлення, надайте мені, принаймні, 24 години, щоб відповісти. Якщо Ви не отримаєте відповідь, відправте листа повторно.

P. ACADEMIC HONESTY/ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Державний університет економіки і технологій очікує від студентів розуміння та підтримання високих стандартів академічної чесності. Приклади академічної недоброчесності включають такі: плагіат, зловживання інформацією із застарілих джерел мережі, фальсифікація даних. Очікується, що вся робота, виконана відповідно до вимог курсу, є власною роботою студента. Під час підготовки роботи, яка відповідає вимогам курсу, студенти повинні відрізнити власні ідеї від інформації, отриманої з інших джерел. Без попереднього письмового схвалення викладачем, студенти можуть не подавати один і той же звіт двічі. Положення про академічну доброчесність (нова редакція) затверджене Вченою радою університету 25.11.2021 р. протокол №5, та введено в дію Наказом №169 від 25.11.2021 р., режим доступу - https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf

APPROVED / ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного університету економіки і технологій - протокол №1 від 29.08.2022 року

Укладач

Наталія СУПРУН

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Кафедрою фінансів, банківської справи та страхування
Протокол № 1 від 29 серпня 2022 року
В.о. завідувача кафедри

Марина САДОВЕНКО

Науково-методичною радою Державного університету
економіки і технологій
Протокол № 1 від 20 вересня 2022 року
Голова науково-методичної ради

Валентин ОРЛОВ